

Lovska kočja kralja Aleksandra

<i>EŠD</i>	4793
<i>kraj</i>	Kamniška Bistrica
<i>leto načrta in</i>	
<i>leto dokončanja</i>	1932/33, 1934
<i>čas prenove</i>	1988

Plečnik je po naročilu kralja Aleksandra izdelal načrte za lovsko kočjo v Kamniški Bistrici v letih 1932/33, tri leta zatem, ko je jugoslovanski dvor vzel v zakup lovišče bistriških gozdov. To so bili časi, ko je bila Kamniška Bistrica že uveljavljeno planinsko in lovsko izhodišče s slabo cestno povezavo proti Kamniku.

Plečnik si je lovsko kočjo sredi gozda zamislil kot stavbo s kamnitim pritličjem, nadstropjem, obloženim z lesom, in dvokapno položno streho. Notranja zasnova je enostavna. V obeh etažah hodnik zavzema celotno dolžino južne (vhodne) fasade. Iz hodnikov so dostopni prostori, nanizani ob severni (proti goram obrnjeni) fasadi. Po originalnih načrtih so v pritličju (od zahoda proti vzhodu) servisni prostori, soba poleg kuhinje, kuhinja, jedilnica in soba za goste. V nadstropje vodi dvoje ločenih stopnišč, eno proti prostorom kralja in kraljice, drugo proti prostorom otrok in vzgojiteljice. V nadstropju so (od zahoda proti vzhodu) soba otrok, kopalnica, soba vzgojiteljice, soba kraljice, kopalnica in soba kralja. Hodnik v nadstropju je na sredini pregrajen s prehodno garderobo, kar je omogočalo popolno izolacijo kraljevih prostorov.

Gradbena in obrtniška dela so se zaključila v letu 1934. Iz Plečnikovih pisem Emiliji Fon razberemo, da so obrtniška dela 12. julija 1934 še potekala. Piše: »Jutri gremo za dva dni v Kamniško Bistrico. Gonil sem rokodelce in sebe, da bi bilo vse pripravljeno.« Kljub naglici kralj kočje ni veliko uporabljal, ker je jeseni istega leta umrl v atentatu.

Vhodna fasada lovske kočje sredi gozda.

Detajl kamnite fasade.

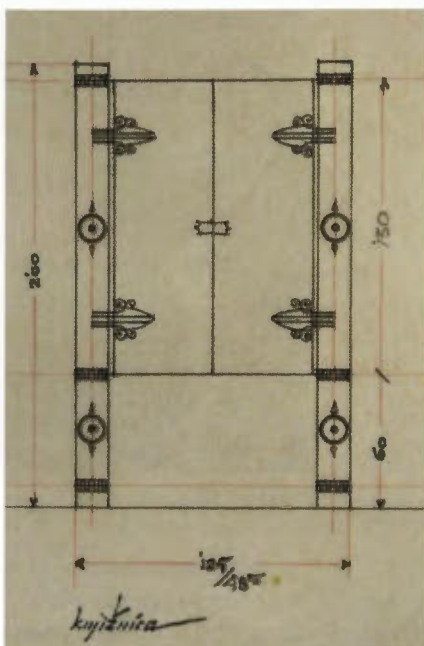
Po drugi svetovni vojni je bila lovska kočica nacionalizirana. Nova jugoslovanska oblast jo je uporabljala kot protokolarni objekt. Upravljal ga je Zavod za gojitev divjadi Kozorog. Sem so zahajali na lov in oddih ljudje iz političnega vrha. Koča je pogosto uporabljal tudi predsednik Jugoslavije Tito, zato je znana tudi pod imenom Titov dvorec. Kozorog je v koči organiziral tudi lovski turizem za bogate tujce.

Notranja podoba objekta se je v tem času nekoliko spremenila. Pohištvo kraljičine spalnice je bilo preneseno v pritličje, v sobo za goste. Te sobe se je po pogostem uporabniku oprijelo ime Mačkova soba. V objekt so prinesli nekaj nove opreme. V kuhinji je bil štedilnik na trda goriva zamenjan s sodobnejšim, iz servisnih prostorov v pritličju so naredili kurilnico in napeljali centralno ogrevanje.

Stroški vzdrževanja objekta so bili visoki, zato je lovska kočica leta 1988 v dolgoročni najem vzelo podjetje Stol iz Kamnika in jo v okviru lastne dejavnosti prenovilo. Ohranjeno opremo so ponovno vrnili na originalna mesta, v kopalnicah stene obložili s keramičnimi ploščicami, vrata iz hodnika v kopalnico nadomestili s stenskimi

Kamni v bližnji hudourniški strugi.

Izrez iz Plečnikovega načrta za knjižno omaro v kraljevi spalnici (Arhitekturni muzej Ljubljana).

omarami, po lastnih načrtih izdelali novo opremo za kuhinjo in nekdanjo otroško sobo ter po Plečnikovih načrtih izdelali opremo za nekdanjo sobo vzgojiteljice. Izvedli so tudi edino gradbeno spremembo: v pritličju so jedilnico združili z nekdanjo sobo za goste (pozneje Mačkovo sobo) in tako pridobili veliko jedilnico, ki je lahko služila tudi kot sejna soba. Mizo nekdanje jedilnice so povečali z vmesno kamnito ploščo. Za novo jedilnico so izdelali serijo Plečnikovih stolov, ki v osnovi niso bili načrtovani za ta objekt.

Po prenovi je Stol kočja redko uporabljal. Objekt je danes neizkoriščen in ponovno potreben prenove. Ohranjena je vsa oprema, ki je bila izdelana po Stolovih načrtih. Od originalne opreme sta ohranjeni spalnica kralja in spalnica kraljice, kopalni kadi v obeh kopalnicah, lončene peči za ogrevanje prostorov, sedeži za varnostnike na obeh koncih zgornjega hodnika in (verjetno) miza s stoli v družabni sobi poleg kuhinje v pritličju. Ohranjeno je tudi vse stavbno pohištvo, oprema stopnišč in vetrolova. Originalne so tudi vse stropne obloge in stenske obloge v garderobnih prostorih v nadstropju.

Vsa obnovitvena dela na objektu so bila izvedena brez sodelovanja spomeniške službe. Ob morebitni prenovi bi bilo treba odstraniti pridih postmodernizma, ki je bil vnesen z novo opremo leta 1988, in za objekt poiskati primerno vsebino.

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Kranj, je leta 2006 lovsko kočja skupaj s planinskim domom z depandanso, lovsko kočja kneza Windischgraetzta (gostilna pri Jurju), kapelo lurške Matere božje, spomenikom planincem, padlim v NOB, in spominsko ploščo pohodu druge grupe odredov kot enoto Kamniška Bistrica – Ambient Kamniška Bistrica predlagal za razglasitev za spomenik lokalnega pomena. V okviru razglasitve je predlagan varstveni režim, ki ohranja objekte in prvobiten značaj krajine v širšem območju lovske kočja Aleksandra.

Detajl izvedene knjižne omare.

.....

Priznanje statusa kulturnega spomenika lovski koči kralja Aleksandra in pripadajoči okolici je odvisno od odločitve občinskih svetnikov Občine Kamnik. Upajmo, da bodo znali oceniti prednosti, ki jih prinaša ohranjanje dragocenih značilnosti ambienta Kamniške Bistrice, znotraj katerega je svoj občutek za poseganje v naravo izkazal tudi arhitekt Jože Plečnik.

SAŠA LAVRINC

fotografije: SAŠA LAVRINC

Literatura

.....

HRAUSKY, ANDREJ; KOŽELJ, JANEZ. PRELOVŠEK, DAMJAN. *Plečnikova Slovenija :*

Vodnik po arhitekturi. Ljubljana 1997.

KOČAR, TOMAŽ. *Kamniška Bistrica, Bistriški Gozd.* Ljubljana 2003.

PLEČNIK, JOŽE. *Pisma Jožeta Plečnika Emiliji Fon: Prijateljstvo je najvišja oblika ljubezni.* Ljubljana 2002.